

Fizikalna anorganska kemija

Seminar I

Nikola Bedeković
Soba -029 (minus etaža)
nbedekovic@chem.pmf.hr

Plan (pa što bude...)

- Procjena radijusa atoma i iona
- Relativistički efekti u teškim atomima
- Duljina veze
- Red veze
- Kationi i anioni (hidratacija, kiselost i bazičnost)
- VSEPR i LCP

Procjena radijusa atoma i iona — Slaterova pravila i Z_{eff}

- pojedini elektron zasjenjen je od jezgre ostalim elektronima
- svaki elektron s istim n i l (s i p elektroni se tretiraju kao da su istog n i l) — za **0,35**
- svaki s ili p elektron zasjenjen je elektronima iz $n-1$ stanja za **0,85**, a svim ostalim elektronima bližim jezgri za **1**
- svaki d ili f elektron zasjenjen je elektronima iz $n-1$ i svim ostalim elektronima bližim jezgri za **1**
- svi elektroni iz $n-2$ i više zasjenjuju za **1**

n	1	2	3	4	5	6
n^*	1	2	3	3,7	4,0	4,2

Zadatak 1. Procijenite radijuse atoma ugljika, silicija, germanija i kositra. Komentirajte uočene trendove.

Zadatak 2. Izračunajte brzinu elektrona u prvoj Bohrovoj orbiti te radijus prve Bohrove orbite u atomu zlata ($Z = 79$).

Zadatak 3. Procijenite duljine veza u sljedećim molekulama:

Si-O u SiO_2 163 pm

Si-F u SiF_4 155 pm

P-F u PF_3 154 pm

Elektronegativnost (Pauling) i duljine X-X veza:

Si 1,90   234 pm

O 3,44   130 pm

F 3,98   120 pm

P 2,19   220 pm

Red veze

- broj veznih elektronskih parova između dva atoma

- TMO:

$$\text{Red veze} = \frac{N(e)_{\text{vezni}} - N(e)_{\text{nevezni}}}{2}$$

- koristeći duljinu veze:

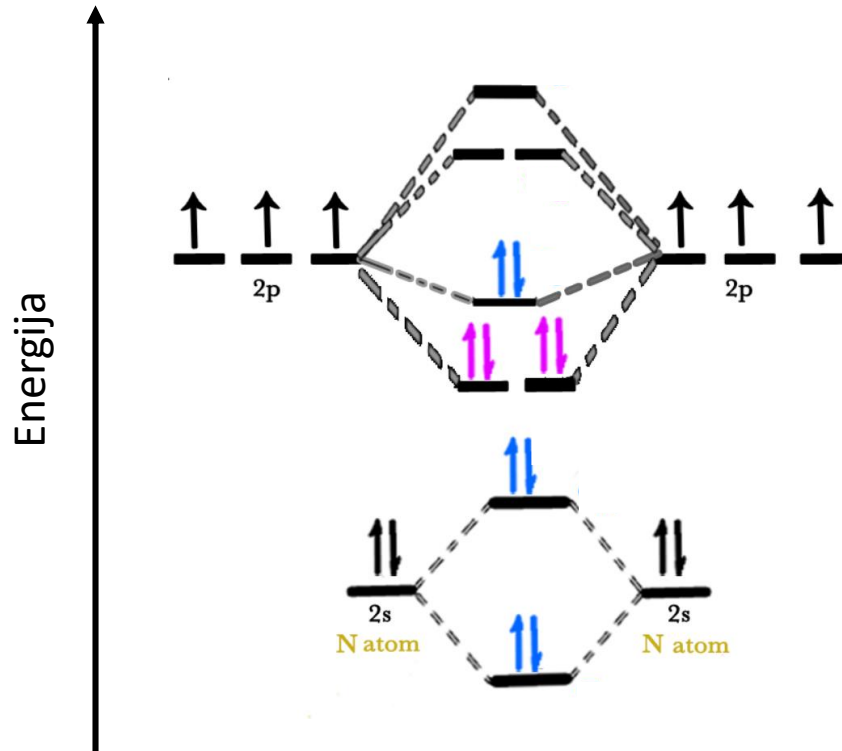
$$\text{red veze} = \exp[(d_0 - d) / b]$$

d_0 – duljina jednostruke veze

d – duljina veze

b – empirijski parametar ($\approx 0,37 \text{ \AA}$; $0,353 \text{ \AA}$ za C-C veze)

Red veze

<https://madoverchemistry.com/2018/11/26/89-nature-of-chemical-bonding-36-covalent-bonding35-molecular-orbital-theory10/>

Zadatak 4. Izračunajte red C-C veze u molekuli benzena, ako je duljina jednostrukih C-C veza $1,54 \text{ \AA}$ a duljine veza između ugljikovih atoma u molekuli benzena $1,39 \text{ \AA}$.

Monoatomni kationi

- u vodi solvatirani molekulama otapala

$$\Delta_{\text{solv}}H \approx [(-60900 \cdot Z^2) / (r + 50) \text{ pm}] \text{ kJ/mol}$$

- veliki naboj (Z) i mali radijus (r): kemijska veza između kationa i molekula vode, ponašaju se kao kiseline

$$\text{p}K_{\text{a}} \approx 15,14 - 88,16 [(Z^2 / r) + 0,096 (\chi_{\text{p}} - 1,50)]$$

Monoatomni anioni

- u vodi solvatirani molekulama otapala

$$\Delta_{\text{solv}}H \approx [(- 57000 (Z^2/r) \text{ pm}] \text{ kJ/mol}$$

- veliki naboj (Z) i mali radijus (r) – jake baze

$$\text{p}K_{\text{b}} \approx 29 - 1200 \text{ pm} \times (Z^2 / r)$$

Zadatak 5. Izračunajte entalpije hidratacija sljedećih kationa:

a) Li^+ (90 pm), Na^+ (116 pm), K^+ (152 pm), Rb^+ (166 pm)

b) K^+ (152 pm), Zn^{2+} (88 pm; $\chi_p = 1,65$), Al^{3+} (67 pm $\chi_p = 1,61$)

i objasnite opažene trendove.

Zadatak 6. Skicirajte predomnacijske dijagrame za kalcijev (114 pm) i aluminijev kation.

Bazičnost oksoaniona

- raste s nabojem (pK_b pada za oko 10,2 za svaki dodatni negativni naboj)
- pada s brojem kisikovih atoma (pK_b raste za oko 5,7 za svaki dodatni kisikov atom)
- pada s porastom elektronegativnosti centralnog atoma

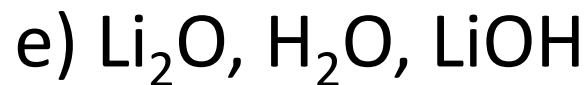
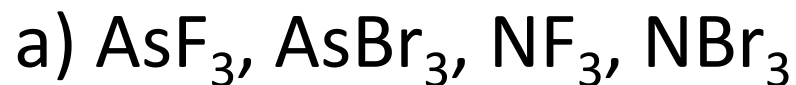

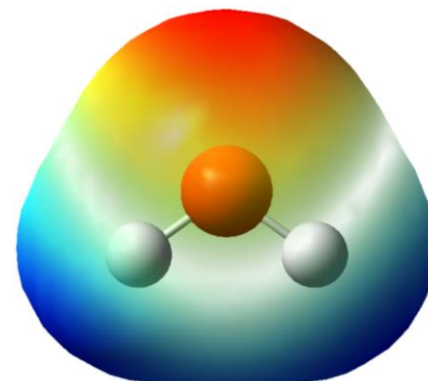
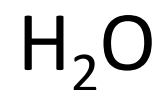
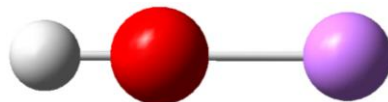
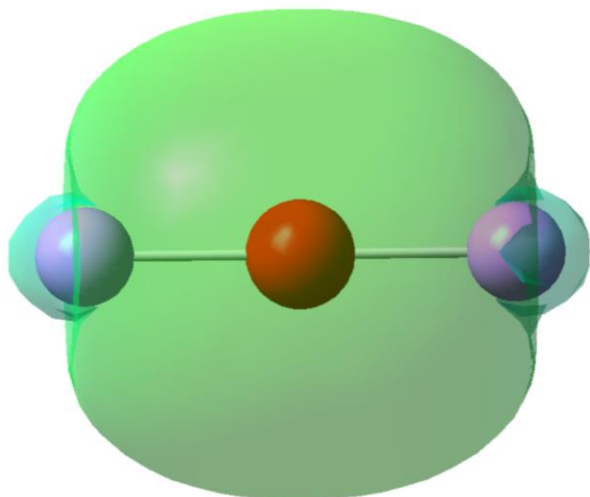
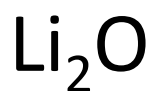
$$pK_b = 10 + 5,7x - 10,2y$$

Zadatak 7. Skicirajte predominacijski dijagram za fosfatni anion.

VSEPR

Zadatak 8. Predvidite geometrije sljedećih molekula koristeći VSEPR teoriju. U slučajevima u kojima je to moguće, usporedite kutove između veza.

Zadatak 9. Duljine Si-F veza u molekuli SiF₄ iznose 155,5 pm, a u heksafluorosilikatnom anionu 169,4 pm. Objasnite navedene razlike.

Zadatak 10. Objasnite kako će se mijenjati duljine C-X veza i međuvezni kutovi prilikom supstitucije jednog atoma fluora atomom klora u trifluorklormetanu.

Zadatak 11. Objasnite kako će se mijenjati duljine C-F veza i međuvezni kutovi prilikom supstitucije jednog atoma fluora keto kisikom u molekuli tetrafluorofosfonijevog kationa.